

11. SINIF TARİH DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 4 · Kitapçık B · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. TAR.11.1.1 · Osmanlı Devleti'nin 1683-1789 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadelelerini sonuçları açısından değerlendirebilme · zor

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Yargının tam olarak doğru olmadığını, toprak geri alınan antlaşmalar da bulunduğunu belirtir.	2
a)	Pрут (Azak), Pasarofça (Mora) ya da Belgrad (Belgrad) antlaşmalarından en az birini geri alınan yerle birlikte kanıt olarak gösterir (Kerden'de sınırın korunmasını kayıp olmayan bir örnek olarak göstermek de kabul edilir).	5
a)	Karlofça, Küçük Kaynarca ya da Kırım'ın Rusya'ya katılması gibi gelişmelerle genel eğilimin kayıp yönünde olduğunu kanıtlar.	5
a)	Dönemi iniş çıkışlı olmakla birlikte sonunda kayıpların ağır bastığı biçiminde bir sonuca bağlar.	2
b)	Fetihden savunmaya ve kaybedilenleri geri alma politikasına geçiş, antlaşma ve diplomasinin önem kazanması ya da Rusya'nın en büyük tehdit hâline gelmesi gibi geçerli bir değişimi belirtir.	2
b)	Değişimi çizelgedeki gelişmelerden biriyle gerekçelendirir.	4

a) Örnek cevap: Yargı tam olarak doğru değildir. Prut'ta Azak, Belgrad Antlaşması'nda Belgrad geri alınmıştır. Ancak Karlofça'da büyük topraklar kaybedilmiş, Küçük Kaynarca'dan sonra Kırım da elden çıkmıştır. Dönem iniş çıkışlıdır ama sonunda kayıplar ağır basmıştır.

b) Örnek cevap: Osmanlı fetih yerine kaybettiği yerleri geri almaya yönelmiştir; Prut'ta Azak'ı, Belgrad'da Belgrad'ı geri alması bunu gösterir.

Sık hatalar: Yargıyı kanıt göstermeden doğrudan doğru ya da yanlış kabul etmek; Pasarofça'yı yalnızca kazanç ya da yalnızca kayıp olarak göstermek; Değişimi gerekçelendirmeden yazmak

2. TAR.11.1.1 · Osmanlı Devleti'nin 1683-1789 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadelelerini sonuçları açısından değerlendirebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Osmanlı donanmasının büyük ölçüde yok olduğunu belirtir.	2
a)	Osmanlı'nın denizlerdeki savunma gücünün zayıfladığını ya da savaşın Osmanlı aleyhine gelişmesine katkı yaptığını belirtir.	2
b)	Donanmanın yeniden kurulması ya da deniz subayı yetiştirmek için Mühendishane-i Bahrî-i Hümayun'un açılması gibi bir düzenlemeyi yazar (dönemin başka geçerli bir askerî düzenlemesi de kabul edilir).	5
b)	Düzenlemeyi yenilginin ortaya koyduğu teknik, eğitim ya da donanma eksikliğiyle ilişkilendirir.	2
c)	Rus tehdidinin yalnızca Karadeniz ve kuzey sınırlarıyla sınırlı kalmayıp Akdeniz, Ege kıyıları ve adalara da ulaştığını belirtir.	2
c)	Osmanlı Devleti'nin savunmasını birden çok cephede yapmak zorunda kaldığını ya da Rusya'nın büyük bir deniz gücü hâline geldiğini belirtmek değerlendirir.	2

a) Örnek cevap: Osmanlı donanması büyük ölçüde yok olmuş, denizlerdeki savunma gücü çok zayıflamıştır.

b) Örnek cevap: Modern deniz subayı yetiştirmek için Mühendishane-i Bahrî-i Hümayun açılmıştır. Çünkü yenilgi, Osmanlı'nın denizcilik tekniğinde ve eğitiminde geri kaldığını göstermiştir.

c) Örnek cevap: Rus tehdidi artık yalnızca Karadeniz'de değil Akdeniz ve Ege kıyılarında da vardı; Osmanlı birden çok cephede savunma yapmak zorunda kaldı.

Sık hatalar: Çeşme baskını Karadeniz'de gerçekleşmiş sanmak; Düzenleme örneği olarak Lale Devri yeniliklerini yazmak; Sonucu yalnızca 'yenildik' diye geçmek

3. TAR.11.1.2 · Lale Devri'nde Osmanlı devlet ve toplum hayatında meydana gelen değişimi tarihsel bağlamı içerisinde yorumlayabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Yeni yaşam tarzının ve değişimin daha çok saray çevresi ve üst tabakayla sınırlı kaldığını belirtir.	5
a)	Halkın büyük kesiminin bu değişimden yararlanmadığını hamalın sözleriyle kanıtlar.	2
b)	Eğlence ve israfa duyulan tepkiyi isyanın nedeni olarak belirtir.	2
b)	Pahalılık ve vergi artışı gibi ekonomik sıkıntıları isyanın nedeni olarak belirtir.	2
b)	İran cephesindeki olumsuz gelişmelerin isyanı tetiklediğini belirtir.	2
b)	İsyanla Lale Devri'nin sona erdiğini (Damat İbrahim Paşa'nın öldürülmesi, III. Ahmed'in tahttan indirilmesi) belirtir.	2

a) Örnek cevap: Köşkler, lale bahçeleri ve eğlenceler saray çevresiyle üst tabakaya özgüdür. Hamalın sözleri halkın bu değişimden pay almadığını gösterir.

b) Örnek cevap: Halk saraydaki eğlence ve israfa tepkiliydi; pahalılık ve vergiler hoşnutsuzluğu artırdı. İran cephesinden gelen kötü haberler de isyanı tetikledi. 1730'da Patrona Halil İsyanı çıktı, Damat İbrahim Paşa öldürüldü, III. Ahmed tahttan indirildi ve Lale Devri sona erdi.

Sık hatalar: Değişimin bütün halkı etkilediğini düşünmek; İsyanın nedenlerini sözlerle ilişkilendirmeden ezberden sıralamak; İsyanı Lale Devri'nin başlangıcı sanmak

4. TAR.11.1.2 · Lale Devri'nde Osmanlı devlet ve toplum hayatında meydana gelen değişimi tarihsel bağlamı içerisinde yorumlayabilme · zor

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Pasarofça Antlaşması'yla savaşların sona erip barış ortamının oluştuğunu belirtir.	3
a)	Barış ortamında Nevşehirli Damat İbrahim Paşa yönetiminde yeniliklere ve diplomasiye yöneldiğini belirtir.	3
a)	Dönemin 1730 Patrona Halil İsyanı ile sona erdiğini belirtir.	3
b)	Yargının doğru olmadığını belirtir.	3
b)	Matbaanın isyandan sonra da kitap basmayı sürdürmesi ya da Batı'yı örnek alan yeniliklerin sonraki dönemlerde (ör. I. Mahmud döneminde askerî alanda) devam etmesi gibi bir kanıt yazar.	5
b)	Lale Devri'nin sonraki yenilik hareketlerine zemin hazırladığı biçiminde bir sonuca ulaşır.	3

a) Örnek cevap: Pasarofça Antlaşması ile savaşlar sona erdi; barış ortamında Nevşehirli Damat İbrahim Paşa yeniliklere ve diplomasiye ağırlık verdi. Dönem 1730'da Patrona Halil İsyanı ile sona erdi.

b) Örnek cevap: Yargı doğru değildir. Çizelgeye göre matbaa 1730'dan sonra da kitap basmayı sürdürmüştür. Lale Devri'nde başlayan Batı'yı tanıma çabası sonraki yenilik hareketlerine zemin hazırlamıştır.

Sık hatalar: Lale Devri'nin bitişini bir antlaşmaya bağlamak; Çizelgedeki matbaa okunu dikkate almadan yargıyı doğru kabul etmek

5. TAR.11.1.3 · 1755 Lizbon ve 1766 İstanbul depremlerini ortaya çıkardığı etkiler bakımından karşılaştırabilme · kolay

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Binaların sarsıntı sırasında yıkılmasını önlemek, depreme dayanıklı yapı üretmek amacını belirtir.	5
b)	Benzerlik olarak iki şehirde de yeniden yapım ve onarımın devletin öncülüğünde yapıldığını ya da yıkılan önemli yapıların yeniden yapıldığını belirtir.	5
b)	Farklılık olarak Lizbon'da şehir merkezinin yeni bir planla baştan kurulduğunu ve yeni bir yapı tekniği kullanıldığını, İstanbul'da ise hasarlı yapıların onarılıp bazılarının yeniden yapıldığını belirtir.	5

a) Örnek cevap: Duvarların içindeki ahşap iskelet sarsıntıda binanın yıkılmasını önler; amaç depreme dayanıklı bina yapmaktır.

b) Örnek cevap: Benzerlik: İki şehirde de yeniden yapımı devlet yönetmiştir. Farklılık: Lizbon'da şehir merkezi geniş caddelerle planlı olarak yeniden kurulmuş ve yeni bir yapı tekniği kullanılmıştır; İstanbul'da ise hasar gören yapılar onarılmış, Fatih Camii yeniden yapılmıştır.

Sık hatalar: Benzerlik ve farklılığı aynı şehre ait bilgilerle yazmak; Gaiola'yı bir süsleme ya da mimari üslup sanmak

6. TAR.11.1.3 · 1755 Lizbon ve 1766 İstanbul depremlerini ortaya çıkardığı etkiler bakımından karşılaştırabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Depremle ilgili verilerin aynı sorularla sistemli biçimde toplandığını belirtir.	2
a)	Bunun depremin gözleme dayalı incelenmesini sağladığını ve deprem biliminin (sismoloji) gelişmesine katkı yaptığını açıklar.	5
b)	Lizbon'daki bilgilerin doğrudan depremi anlamak amacıyla toplandığını belirtir.	2
b)	İstanbul'daki kayıtların onarım ve harcama amacıyla tutulduğunu belirtir.	2
b)	Her iki kaydın da bugün geçmiş depremlerin etkisini anlamak için bilimsel kaynak olarak kullanılabildiğini belirterek benzerlik kurar.	4

a) Örnek cevap: Depremle ilgili bilgiler aynı sorular sorularak düzenli biçimde toplandı. Böylece deprem gözleme dayalı olarak incelendi ve deprem biliminin doğuşuna katkı sağlandı.

b) Örnek cevap: Lizbon'daki bilgiler doğrudan depremi anlamak için toplanmıştır; İstanbul'daki kayıtlar ise onarım ve harcama için tutulmuştur. Amaçları farklı olsa da ikisi de bugün geçmiş depremlerin etkisini anlamada bilimsel kaynak olarak kullanılmaktadır.

Sık hatalar: Soru listesinin yardım dağıtmak için gönderildiğini düşünmek; Karşılaştırmada yalnızca farklılığı yazıp ortak bilimsel değeri atlamak